

Vychází 1., 10., 20.
každého měsíce o 10.
hodině. Expedicí se
nachází u Roberta
Veita v Nových ale-
jích č. 116.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl.
1 zl., půll. 2 zl.,
celor. 4 zl. rak. č.
S poštou: čtvrtl. 1 zl.
15 k., půll. 2 zl. 30 k.,
cel. 4 zl. 60 k. r. č.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor:
Emanuel Meliš.

Nakladatel:
Robert Veit.

Ukázka z větší sbírky humoristických znělek.

Od —n—.

Nynější hudba.

Ach! jaké podivné slyším zvuky,
Jest to hudba slavných pradědů?
Kamkoliv své sluchy zavedu,
Náramně mne urážejí hluky.
Pro znatelské ucho pravé muky.
Hudba nyní bez všech ohledů,
Kreslí řvaní litých medvědů,
Ba i nápodobní srdce tluky,
Lidu shon, vřelé stisknutí ruky,
Honby lomoz, pouště, popravý;
Noť se divě hemží celé pluky.
Pak těch zbrklých a sladounkých Vlachů,
Takové jsou v skladbách soustavy,
Posluchačům že vyloudí strachů.

Hudba pro budoucnost.

Což ta hudba věky pro budoucí!
Nejnovějších časů jsouci květ,
Dávajíc pravidlům výpověď,
Ona tak nesrozumitelná jsoucí,
Že jí rozumí jen cititel vroucí,
Jenžto více má, než smyslů pět,
Ona, v novinách by žasnul svět,
V slávozvučné dává bubny tlouci.
Ona v skladbách lahodám melodním
Praučenou dává výpověď,
Jmenujíc je zbožím staromodním.
Aby zakryla svou nemohoucnost,
Hlukem šálí slouchající svět,
He! toť slavná hudba pro budoucnost.

Část theoretická při vyučování na
piano,

Podává Fr. Blažek.

(Pokračování.)

Převrat intervallů.

Převrat intervallů se způsobí, dáli se vrchní jeho tón o oktávu do zpodu a nebo přesadí-li se zpodní tón o oktávu do vrchního hlasu; c-e, c-g, c-h jest původní postava intervallu e-c, g-c, h-c jsou jeho převraty.

Hlavní účel převratu jest dosažení rozmanitosti nejenom v harmonickém ale i v melodickém ohledu a získání větší volnosti v rytmickém pohybování. Přesvědčení o tom nabudem teprva převratem akkordů.

Obraťme prozatím pozornost svou pouze na převrat intervallů. Tu shledáme, že nejenom poměr jeho dvou tónů a tudy jak hlavní tak i přídavné jméno jeho se změní, nýbrž že povaha převraceného intervallu neostává ta sama.

Učiníme-li převrat základních intervallů terce, kvinty, septimy a oktavy, stane se z prvního sexta, z druhého kvarta, z třetího sekunda a z čtvrtého základního intervallu obdržíme primu, kteréžto nazýváme odvozené intervally. Kolikerá byla tedy terce, kvinta, septima a oktáva, tolikrá též bude sexta, kvarta, sekunda a prima. Přídavné jméno se v ten způsob změní, že se stane z velkého intervallu malý, z malého velký, z zmenšeného zvětšený a ze zvětšeného zmenšený intervall.

Patrně tedy z toho vysvitá, že musí být čtverá sexta, jelikož jest čtverá terce, trojí kvinta, anť jest též tolikrá kvinta nebo trojí septima že dá též trojí sekundu atd., jak následující příklady ukazují:

	v.	m.	zm.	zv.		v.	m.	zv.	
Terce	e	es	es	eis	Kvinta	g	ges	gis	Původní čili
	c	c	cis	c		c	c	c	zákl. intery.
	m.	v.	zv.	zm.		m.	v.	zm.	
Sexta	c	c	cis	c	Kvarta	c	c	c	Převraty čili
	e	es	es	eis		g	ges	gis	odvoz. inter.

v.	m.	zm.	čistá	zv.	zm.	
Septima	h hes	hes	c	cis	ces	Původní čili
	c c	cis	c	c	c	zákl. interv.
	m.	v.	zv.	čistá	zm.	zv.
Sekund.	c c	cis	Prima	c-c	cis-c	ces-c
	h hes	hes				Převraty čili odvoz. inter.

Že převratem odvozených intervallů stanou se zase původní intervally, nemusí se ani připomínati.

Poznamenáme-li sobě primu 1, sekundu 2, terci 3 atd., možná převrat veškerých intervallů pro lepší pamatování v následující krátký přehled sestaviti :

1	2	3	4	5	6	7	8
8	7	6	5	4	3	2	1.

Aby učňovi jak základní tak také odvozené intervally i jejich druhy dobře v paměti utkvěly, cvičí se především v základních intervalech. Dosáhnul-li v těchto posledních úplné jistoty, bude učiteli lehko žákovi v paměť vštípit, druhy každého odvozeného intervallu, dávaje mu úlohy udělati pomocí převratu ze základních intervallů odvozené.

Předcházejícími příklady jsme dostatečně přesvědčeni, kterak se převratem intervall mění, že z terce povstane sexta, z kvinty kvarta, ze septimy sekunda a tak naopak, ze sexty terce, z kvarty kvinta, ze sekundy septima. Dále bylo také v příkladech ukázáno, že se velký intervall převratem promění v malý, malý v velký, zmenšený v zvětšený atd., z kterýchžto změn se domýšleti můžeme, že intervall i také jinou povahu převratem nabývá.

Soudíce především pouze podlé toho, stane-li se intervall velký, malý, zvětšený neb zmenšený, může se i o povaze intervallů vůbec následující úsudek pronesti.

V e l k é intervally jsou rázné, jasné a mají do sebe něco veselého ostrého, tvrdého a určitého.

M a l é intervally jsou jemné, měkké, toužebné a ohebné.

Z v ě t š e n é intervally projevují jakousi tíseň a dojmavý bol a touhu k sestupování dolů. *) Že širším neb užším objemem nabývá intervall také vždy jiného charakteru, jest tak na bilední, že by zbytečné bylo mnoho slov o tom šířiti. Uvedeme raději několik příkladů a podotkneme proměnu charakteru jenom těch nejobyčejnějších intervallů.

Sladká terce c-e způsobí svým převratem lahodnou a mocnou sextu e-c.

Velká kvinta c-g, jejížto dva tóny vzorem svornosti býti mohou, změní se u převratu v méně uspokojující kvartu g-c.

*) Jelikož jsou intervally částmi akordů, dá se očekávati, že budou i tyto jako intervally charakteru rozdílného.

Nelibozvuká septima c-h plodí převratem tklivou a větší tíseň způsobující sekundu h-c.

Ačkoliv se intervall převratem mění, předce však se shledá, že z libozvuku povstane převratem libozvuk a z nelibozvuku že se stane zase nelibozvuk.

Dále pamatovat sluší, je-li původní intervall neliboznějící, jako zmenšená terce, malá kvinta a septima, že jest to horní tón, jež za nelibozvuk čili dissonanci považujeme, v převratu však těchto dotčených intervallů jako zmenšené sextě, velké kvartě a kterékoli sekundě připadne tento neliboznějící tón do spodního hlasu, o němž dole obšírněji promluvíme.

Libozvuké intervally (konsonance).

Liboznějícími intervally nazýváme ty, které na náš sluch příjemně působí a cit méně neb více uspokojují. K liboznějícím ale méně uspokojujícím konsonancím náleží velká i malá terce a jich převraty, jež jsou malá a velká sexta, pak k této třídě konsonancím připočítati sluší malou neb čistou kvartu. *) Všecky tyto zmíněné intervally slovou nedokonalé konsonance.

Vyšší stupeň uspokojení dosáhne se velkou kvintou, čistou oktavou a čistou primou.

Že se skladby obyčejně oktavou neb unisonem čili primou ukončují, přichází odtud, že těmito intervally nejdokonalejšího uspokojení docházíme, a že náš cit jimi nanejvýš nabývá poklidu.

Veškeré konsonance mají před dissonancemi tu přednost, že jsou ve svém pohyování a znásobování docela neobmezené, jelikož ony mohou stupmo i skočmo pokračovati a podlé libosti a potřeby v akordech zdvojit i čtveronásobené býti.

V povaze libozvukých intervallů to záleží, jestli že je výhradně — neb z větší části — v skladbách nacházíme, kdežto žádná vášeň, nýbrž klidná, pokorná, zbožná a velebná mysl panuje, jako církevní zpěvy a jím podobné skladby.

(Pokračování.)

Dějiny a charakteristika hudebních nástrojů.

Příspěvek k dějinám hudby podává redaktor.

(Pokračování.)

Flétna.

franc. Flüte, italsky flauto.

Probravše všechny hlavní smyčcové nástroje, přikročíme nyní k dechovým nástrojům bez náhubků (Mund-

*) Predikatu čistý, užívá se při konsonancích, výhradně takových, které mají tu vlastnost a zvláštnost, že když se buďto dolejší neb horejší jich tón o půltónu povýší neb sníží, že se stanou dissonancemi.

stück), k nimžto malé a velké flétny a flageolety náležejí.

Flétna je jeden z nejstarších hudebních nástrojů, ano může se s jistotou říci, že je snad nejstarší. Ve svém původním surovém tvaru nebyla flétna nic jiného než jednoduchá třtina, která se na jednom konci zalpila, na druhém však byvši pískána jasný tón vydávala. Z ní povstala tak zvaná pastuší neb Pánová píšťala, která od Mozartovy „Kouzelné flétny“ též Papagenovou píšťalou se jmenovala. Flétna se vždy více a více zdokonalovala a vynalezení dírek má bezpochyby svůj původ v lidském hlasu, jehožto uspůsobení se bystře pozorovalo. Kdo však dírky první vynalezl, není známo. Staří Řekové, u nichžto se flétna aulos neb monaulos jmenovala, vydávali nástroj ten za cizí vynález, Egypťané připisovali ji Osirisovi a Claudian tvrdil, že povstala v Memfisu. O jakosti starých fléten s dírkami máme několik jistých zpráv. Pískaloť se na ní jako na nástroj flutě a bec (flétna se zobcem), a vynikala silným hlubokým tónem. Následkem Panovy píšťaly (Pan = bůh astýřův) zhotovovaly se jednoduché a podvojně flétny t. j. flétny s jednou neb s dvěma třtinami. U Egypťanů, kteří flétnu g i n g l a r u s jmenovali, byla jednoduchá flétna menší a vydávala vyšší a příjemnější zvuk. Dle starých vypočtení sestávaly staré flétny z dlouhé, na hoře úzké, dole široké třtiny, v nížto na vrchu náhubka (Mundstück) nastrčena byla a kteráž v polovici tlustým dutým knoflíkem rozdělena jest. V oné části třtiny nad knoflíkem nacházelo se 7 dírek, ježto se při hraní prstama braly, v knoflíku samém byly též někdy, ale vždy otevřené dírky. Hustěji však užívalo se podvojných fléten (Doppelflöte). Tyto sestávaly z dvou kratších avšak buď křivých, buď rovných třtin, jejichžto vrchní konec svázan byl, a na které se pomocí jen jednoho náhubku pískalo. Vynálezcem této flétny byl prý Frygičan Hyagnis, otec a učitel Marsyase, o němžto se bájí, že na flétně této s Apollem, lyrou se zanášejícím, do hudebního závodu se pustil. Napotom dočkaly se flétny již v nejstarších časech rozličných změn; ano může se říci, že Řekové tolíkero fléten zhotovovali, kolíkero melodií (dorické, lydické, frygické atd.) měli. Nejznačnější opravovatel fléten byl Pronomus, starý, thebanský flétnista, kterýž užíval jedné a též flétny k rozličným hudebním melodiím. V časech těch, kdež se flétny nikoliv přímo, nýbrž šikmo k ústům přikládaly, zmizely také všechna jména a rozličné druhy fléten. Následkem způsobu, jak se jimi zacházelo, jmenovaly se příční flétny. Kdy a s kým se to stalo, nedá se s určitostí vypátrati; avšak každým způsobem stalo se to velmi záhy. Zkušenost zasvětila tento způsob na flétnu hrát a až do nynějších časů se tak děje. Flétna ve svém

nynejším tvaru sestávala z počátku z jediné celé trubky z pušpanu neb z ebenového dřeva se šesti dírkami (u jiných nevzdělaných národů nalezájí se ještě flétny s třemi dírkami). Ve Francii přidělána jest nejprv dole jedna dírka, ježto klapkou přikryta byla a malíkem pravé ruky otvírati se mohla.

(Pokračování.)

Stav zpěvu národního a hudby v Haliči.

Podává Adolf Pozděna.

(Pokračování.)

Přidáme-li k sbírkám předešlým sbírky písní Haličských, Polských, Českých, Moravských a Srbských a k tomu rukopis Královodvorský, možno nám pak o duchu národu slovanského souditi. Ku konci Vám podám druhý dodatek, v němž Vám všechny sbírky národních písní slovanských udám.

K posledním nápěvům, které lid zde zpívá, náleží Litevská. Na jakém stupni v Litvě poesie a zpěv stojí, nelze mi sděliti, an se mi příležitost nenaskytla do Litvy přijíti. Nápěvů Litevských jsem málo slyšel a co mi sděleno bylo, pochází dle stavby z časů novějších. K posouzení Vám podám jeden nápěv:

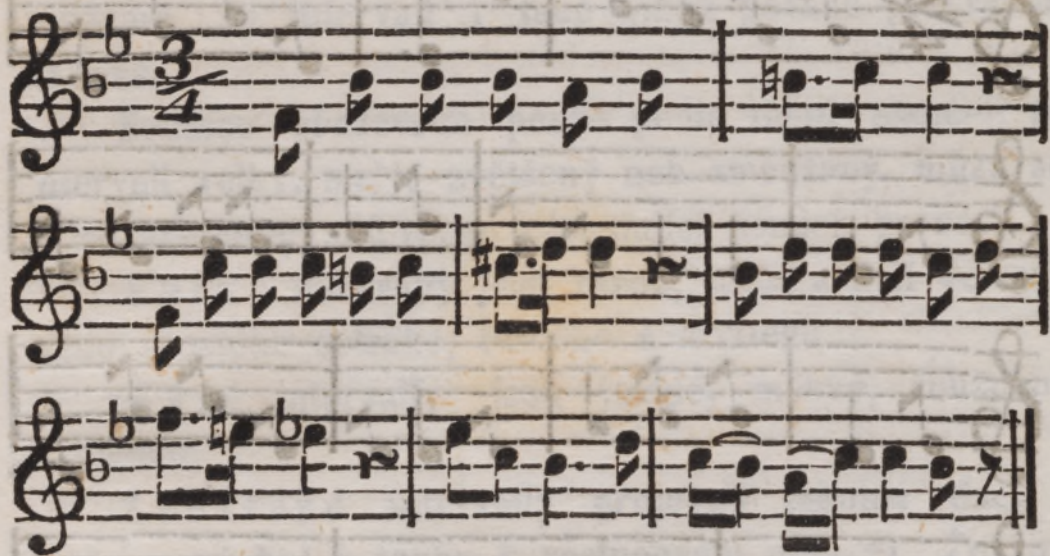

Jak každý na pohled pozná, jest nápěv velmi symetricky stavěn, neboť oddíl padá vždy do druhého taktu.

Zde končím tedy s nápěvy, které se nejvíce mezi lidem Rusínským zpívají; ostatní nápěvy, které lidu západobaličskému a velkopolskému náležejí, zaznívá z úst lidu Rusínského, avšak velmi zřídka. Dejme se tedy na cestu od východu k západu k národům, kde se Polonézy, Krakowianky a Mazury zpívají. Počátek učiníme s Polonezy.

Polonaise (polonéz) je vlastně zpěv v e l k o p o l s k ý. Že ale z něho duch národní polský vane, jest proto u všech národů polských velmi oblíbený. Polonéz je jeden z nejstarších, a také na nejvyšším stupni stojící nápěv. Byl nejříve bez zpěvu co taneční kus užíván; avšak za panování Augusta II., krále z domu Saského, počal se co nápěv k písním národním užívati. Každý polonéz je vždy ve tříčtvrtním taktu a sestává ze dvou repris, šesti-, osmi-, desíti- a více taktových, které vždy první čtvrtí počnouti musejí.

Karakter polonézův je přísnotvárný, vážný, slavný, líbezný, lahodný, milostný a jeho časomíra je volnější než k menuettu. Akcentuací jest u polonézů charakteristická, neboť miluje hned na začátku na lehké čtvrti, těžký akcent a musí končit lehkou čtvrtí. Nápěv polonézu může sestaven býti z kolik taktů koliv, jen když se v rovném počtu nacházejí. Nejhlavnější u polonézů jest pravidlo, že caesury, úlomky (Einschnitte), úryvky (Absätze) a kadence bez výminky na lehkou část taktů padnouti musejí. Zde máte jeden příklad:

Nápěv tento jest tak zvaný polonéz Bathoryho. Je-li však od r. 1575 aneb z těch let, v nichž Bathory panoval, nechci jistiti, neb jak už nahoře podotknuto, začaly se polonézy zpívati teprv pod Augustem II., který r. 1697 za polského krále korunován byl, tedy více než o jedno století později. Václav z Oleska podložil nápěvu jiná slova. Souditi se může, že tento nápěv velmi oblíbený byl, neboť ho Poláci užili k slovům, která Bathoryho opěvují. Ostatně podotknouti slušno, že se u starých národních písní nedají nikdy leta, v kterých povstaly, s jistotou udati, pakli se při nich zvláštní událost nepříhodila. Nápěv

tento sestává z osmi taktů a z rovného počtu. Všecka pravidla, která polonéz charakterisují, nalézají se v příkladu tomto,

(Pokračování.)

Housle Paganini-ho.

Z polského přel. Fr. Schwarz.

(Dokončení.)

V krátkém čase na to převzal tento zase své co nejlépe vypravené Amátky za druhých 250 červených zlatých.

Ve Florencii seznal hrabě božského Paganini-ho, „il divino Paganini.“ — Paganini žádal ho prosebně o housle ty, chtěje hraběti za ně vydaných 500 dukátův vynahraditi.

Hrabě, unešen a roznícen jsa čarovnou hrou Paganiniho, s velikou radostí, že tak božský mistr na houslích jeho hlásati bude po světě slova nadšení, ustoupil mu housle na přijetí peněz ani nepomýšleje.

Od této doby srostl Paganini s darovanými mu Amátkami v jednu duši. Mnohé housle, kterých nabyl a pozbyl, zašly jako zálet mrtvé minulosti, toliko tyto, o kterých mluvíme, staly se jeho věrnou a nerozlučitelnou přítelkyní až do smrti, bez nich oddech se mu ztížil a řeč mu uvázla — bez nich zdál se býti laikem, který božské svoje city nijakým způsobem vyličit nedovede. Paganini se takřka mazlil a líbal s Amátkami svými.

Často, ani šmyčce nevzav do ruky, probíral palcem struny, a duše jeho snivě zalétala v dálné, rajske kraje, plné rozkoše a slasti, a v uchvácení naslouchal slovům, jež jiným pouhou pohádkou byly.

Housle jeho mluvily v srdce zástupů s tou rozmanitostí, jakovou božský mistr svém roznícení rozmanité přechody v bujném žití zpěvné přírody unešeně maloval, a s nížto přenášel obecnstvo v duchu z luk, pokrytých májovou travičkou, a stády bečících ovčiček, na hory skalnaté lesknoucí se divokými kozami, nímž strašival posluchače hřmotem rozbíjejícím se na vrcholcích a zálomech skal, a utišení vyléval v rozohněné smysly jako občerstvující deštiček k uspokojení přírody i srdce.

V Londýně jistý lord, unešen jsa vznešeností hry Paganinovy, přiběhl k němu s třesoucím se srdcem prosebně ho žádaje, aby mu zázračné svoje housle laskavě přepustil, podával mu za ně 40.000 franků, ne-li více.

Paganini ale bolestně dotknut jsa takovouto žádostí, těžce se zasmušil a řekl: „Duši si neprodám!“

Jsa u konce svého života chtěl Paganini, aby housle ty, kterých první stopa v Polště se nalézala, a které

z přátelské ruky Poláka byl obdržel, zase se vrátily do rukou polských. Znal dobře již Karla Lipinského. —

Neboť když byl Lipinský ze Lvova do Milána přišel, aby si tam dobré housle koupil, a osobně seznal velikého mistra, roznítil Paganini-ho tím, že ve své hře úplně rozluštil tajné udeření na housle v následování dvou fléten, a následovně také i dvou lesnic (tajemství toto umístěno je v čísle třicátém sešitů cvičení Paganini-ho na housle), uchvácen hrou Lipinského obejmul ho v slavném shromáždění umělců a milovníků hudby, a vykřiknul: „Il bravo Polacco!“ Konečně ho také vyzval k pospolitému koncertu na velkém divadle v Medioláně.

Také Kontskiho znal mistr božský v Londýně, ale v mladších ještě letech a spatřuje v něm velký talent, jež by se jednou slavně měl rozvinout, obíral se s ním velmi často, chtěje v něho vlejt duši svoji, i napsal konečně z úmyslně pro něho několik vznešených výtvorův, ale Kontski se byl po ten čas ještě nerozvinul.

Na skloňku dnů Paganinových blýštil se na horizontě hudebním nejjasněji mezi hvězdami prvního řádu Karel Lipinský. Protož jemu také Paganini svoje nejmilejší Amátky odkázal. Sedm jiných houslí daroval na smrtelné posteli jiným sedmi bohatýrům hry skřipcové, jakými byl jmenovitě Spohr, Vieuxtemps, Beriot, Olle-Bull a jiní.

Proti všemu zápisu Paganini-ho se ale Lipinskému přece žádných houslí nedostalo, a vědomo není, zda-li někdo oslepen jsa zbožňováním velikosti Paganini-ho, housle ty byl sobě nepřivlastnil, anebo proto drahé dřevo odcizil, aby je za stříbro a zlato ve světě vyměnil.

Jaký další osud naše Amátky potkal, povědomo mně není.

* * *

Hlavní obsah celé naší povídky není smyšlený, a zakládá se z části v osobnosti samého Paganina, který v Pecnani u přítomnosti knížete Radziwiłła, slovutného v musikálním světě Ignáce Wojkowskiego, zasloužilého v musice velkopolské Scigalskiego, mě podepsaného a jiných osob, některé podrobnosti sám byl vypravoval, čehož důvodem také mezi jinými články Gazety wrocławskiej od roku 1837 v čísle 7 jest. — Vědomosti týkající se Lipinského, a zmínka o Kontskim, čerpané jsou z části z osobného vypravování obou těchto našich znamenitých Polákův. Ale dalšího osudu tohoto nástroje který zvěčnělému věstci k tak ohromné slávě vzhůru kráčet napomáhal, domakati se bylo nemožno.

Jako počátky nejznamenitějších houslí Paganinových z mraků tajemností vyšly, tak také i konec jich slávy skryl se v mlze svědomosti lidské.

M. Braun.

Jan Zach.

Novella ze života českého hudebníka.

(Pokračování.)

Ve způsobu, jakým Angelina píseň přednášela, ležel tajuplný, báječný život! Nebohý hudebník byl zničen zjevem nepochopeným, netušeným. Z počátku bylo jak by skřivan ranní píseň do povětří vyhlášel, pak zpěvu přibývalo vřelosti, až výraz náruživého vedra se značoval, napotom z ponenáhla nabýval ráz vnitřního zanícení nabýval a klokotáním slavičím z hluboka prsou se vynášel, až posléze nejjemnějším způsobem, pressa voce se jen schvíval šuměním rozchvěných strun. To nebyla více ona jará, veselá, zdravým a plností života oplývající Angelina, alebrž ideální jako odlesk její, a zpěv její ohlasem srdce tajným zármutkem rozchvěného.

Tu Zach, v němž bez toho už jen rozdvojená duše žila, jehož mysl v čarovný sen ukolébána vši vlády pozbyla nad rozvahou, jehož cit a obrazivost v okamžích těchto násilným popuzením překypěla v nešťastném sebezapomenutí, pokleknul před Angelinou a zvolal: „O angele, ty miluješ, a tvá duše rozumí mému zoufalství!“

Angelina úžasem se schvějíc, rychle povstala a přísný hled naň upřic se zničující chladností pravila: „Jděte — vy jste šílený!“

Na to se obrátivši vážným krokem opustila komnatu.

Tu i Zach procitnul z luzného svého sna. Jako když chladný prudký víchř zavěje v strom právě květoucí a bílé květy jeho setřásá, že ve vlhké se ztrácejí půdě aneb daleko od kmenu zanešeny a rozptýleny zajdou, tak okamžik tento zatřásl duši mladíkovou a city tušení i naděje jeho rozřítit!

Smyslů téměř zbavený, hromovou jako ránou omámený zůstal u prostřed komnaty státi, tváře i oči oběma rukama si pokrýv. Nebyl schopen jasné myšlenky, podivné hrůzojevné přízraky polétaly hlavu jeho; tu hořící strom v temnotách nočních mu zářil a práskotem jiskry z něho daleko se rozlétaly — tu zase krajina se mu osvětlila leskem slunce, hladina Vltavy v tichém se zatřpytila jasnu a z mírně chvějících vln dvě rukou se vypínalo, a hlas z povzdálí o pomoc volal, až ruce se ztopily a byla zase noc kol kolem! —

Takž stál ubohý dlouho, velmi dlouho u prostřed komnaty, hlava mu vřela a tělo zimničtě se třáso.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy.

Novoměstské divadlo. V desíti dnech provozovaly se tři opery a sice „Zampa“ od Herolda dne 11. a 16. května, „Lohengrin“ od R. Wagnera dne 14. t. m., a „Ernani“ dne 18. května. Co se provedení oper týče, nemůžeme o nich s pochvalou se zmíniti. Správnost a precíznost, jakož i okrouhlost pohřešovali jsme téměř u všech představeních. Pan kapelník **J a h n**, o jehožto obzřelosti se tolik namluvilo, nečiní v žádném ohledu požadavkům zadost. Nejvíce pozorovali jsme to při provozování opery „Lohengrin“, dne 14. t. m., která se úplně s příznivým výsledkem minula. Tempa vlekla se zdlouhavě, ve výstupu trompet bylo opět tempo tak rychlé, že kontrabassy a cello postačiti nemohly; zkrátka celé představení bylo velmi slabé. Z účinkujících vynikla hlavně slečna **M í k o v a** co Ortruda, která svou úlohu výtečně provedla. Pan **Steinecke**, jakož i pan **Hovemann** počínali si velmi statně. V českém divadle dávali se dne 15. t. m. „Loupežníci“ od **B. Schillera** v zdařilém překladu **J. Kolára**. V dotčeném kusu vystoupili pohostinsku sl. **K o l í n s k á** co Amalie, a pan **Mošna** co Kosínský. Slečna **Kolínská** jsouc bez vřelého citu, nemohla obecnost rozehráti, ačkoliv dosti slušně svou úlohu provedla. **P. Mošna** osvědčil se co nadaný začátečník, a dá se souditi, že se z něho, budeli pilně studovati, statný herec stane. Jeho organ není sice silný avšak zvučný a nuancí schopný. Největšího výsledku dosáhl pan **Kolár** co Franc, a pan **Šimanovský** co Karel. **P. Šimanovský** může tuto úlohu za svou nejlepší a nejskvělejší považovati, bylo by však žádoucí, kdyby někdy svůj krásný organ více šetřil. V pondělí dne 16. t. m. dával se Tylův „Strakonický dudák“, ku kterémuž se četné obecnost sešlo. Provedení téhož kusu bylo dobré, zvláště slušno jmenovati paní **Peškovo**, jejížto roztomilá hra velmi se líbila. V **p. Šimanovském** co dudáku viděli jsme v některých výjevech spíše virtuosa v selský šat přestrojeného, než jednoduchého hudebníka. Pan **Kaška** co Kolafuna, jakož i pan **Sekyra** přispěli zdárně k dobrému celku.

— **V ý r o č n í k o n c e r t**, jež humanistický hudební spolek svým spoluoudům uspořádal, došel hojně návštěvy a příznivého výsledku. Z chovanců, kteřížto své úlohy neúhonně rozluštili, slušno jmenovati sleč. **Klem. Vlčkova**, ježto v piece „Le carillon“ od **Jacla** velkou obratnost osvěčila, pak sleč. **Már. Čelakovská**, která adagio a rondo od **Hummla** přiměřeným citem a vkusem provedla. Nejvíce vyznačila se sl. **Ant. Turnera**, jež „Don Juan-fantasií“ s velkou bravourou a elegancí přednášela. Ze žáků zasluhuje zvláště chvalné zmínky mladistvý **Voves**, jež Zefírem od **Kittla** vynikl. Pan **Karel Bendl**, absolv. žák varhánické školy, přednesl svou fantasií (pro 2 piana a fysharmoniku) velmi pěkně a osvědčil se co nadaný skladatel. Mimo to slyšeli jsme ženský čtvero zpěv „Das Märchen“ od **Möhringa**, pak arii z **Idomenee**, jež pan **Eminger**, učitel zpěvu v **Müllerově** ústavu s obvyklou rutinou zpíval. Pan ředitel **Müller** přednášel adagio a rondo pro hoboe, a došel velké pochvaly a hlučného potlesku. Ostatní žáci a žákyně chvalně si počínali a přispěli k zdařilému celku.

— k.

— **Ředitelství** jednoty ku zvelebení umění hudebního v Čechách ohlašuje, že budou letošního roku znova přijímání chovanci „do školy zpěváké.“ Požadavky předepsané, jimiž se žadatelé o přijetí vykážati mají, jsou dle §. 49. pravidel ústavních následující: 1. Fy-sicky úplně vyvinutý hlas. 2. Dobrý hudební sluch. 3. Dostatečné hudební, propravné vzdělání, by se mohlo předpokládati, že se dá dobrý pokrok očekávati. 4. Zdravé tělo, zevnější působnost čili zajímavá a příjemná postava, jež při veřejném vystoupení příznivě působí. 5. Výkaz o dostatečném literárním propravném vzdělání toho, jenž přijat býti má, s ohledem na jeho stáří a jiné okolnosti. Žádosti přihlašní mají se zadati nejdéle do 15. července t. r. pod nadpisem: „Ředitelství Pražského konservatoria, v Praze na Starém městě, číslo 234.“ V žádosti se má podotknouti a přiložením křestního a očkovacího listu, školních a jiných vysvědčení dokázati, že se výše řečeným požadavkům činí zadost, spolu se má i připojiti vyjádření, že bude o všechny potřeby chovancovy po celý běh učební dostatečně postaráno a vyjádření toto musí býti ouředním reversem právně stvrzeno, kromě toho má se 80 zl. rak. č. jakožto kauce v hotovosti složit, kteráž se svým časem navrátí. Vyřízené žádosti mohou sobě žadatelé buď sami aneb svými plnomocníky, již jsou v žádosti jmenováni, ve 14 dnech po projití konkursní lhůty v kanceláři ústavu číslo 234—1, vyzdvihnouti, kdež také pravidla o zařízení konservatoria za 14 kr. rak. č. dostati lze. Kauce 80 zl. rak. č. nesloží se hned, nýbrž až je chovanec skutečně přijat. Bylo by žádoucí, kdyby pan **Gordigiani**, učitel vyššího zpěvu na ústavu tomto, do pense dán byl, ať již jeho velké a vetché stáří energičnosti nemajíc u vyučování mu dobře neslouží.

— Pan **Bedř. Šimák**, jehožto zdařilá etuda pro piano „Das Märchen am Spinnrade“ nejen v Čechách, alebrž i v Německu všestranného účastenství došla, vydá u **Schotta** v **Mohuči** co nevidět 2. charakteristickou etudu „U potoka“ a 3 sonetty pro piano.

— Pan **Bedř. Smetana**, jež nyní v Praze prodává, dokončil dvě symfonické ilustrace k **Richardu III.** od **Shakespearea** a k **Wallensteinovu** táboru od **Schillera**.

— **Zítřejší** uspořádá mužský zpěvácký spolek pod vedením pana **E. Tauwitze** svým spoluoudům koncert, v němžto vesměs německé sbory provedeny budou.

— Od pana **Františka Pivody** vyjde u **Roberta Veita** v Praze transcripce pro piano na českou píseň „Kde domov můj“, jižto naši dramatické umělkyni paní **Anně Kolárové** věnoval.

— **Prämie** k **Daliboru** obsahující podobiznu slavného virtuosa **Josefa Slavíka** je už dokončena a bude pánům předplatitelům v příštím týdnu odeslána. Podobizna litografována je od výtečného umělce pana **Jana Quasta** a tištěna v chvalně známém kamenopisném ústavu pana **J. Farského** v Praze. Pod podobiznou nachází se slova, jež **Paganini** o **Slavíkovi** ve **Vídni** pronesl: *Le monde tremble, quand Vous jovez* (Svět se chvěje, když Vy hrajeté). Kdo z pánů předplatitelů si druhou přämii totiž kostelní skladbu od **Maška**, jež co

nevidět hotová bude, zamluvil, může i tuto za poloviční cenu 1 zl. rak. č. dostati.

G o t h e n b u r g. Harmonická společnost pod vedením výtečného ředitele hudby pana Bedř. S m e t a n y, Čecha, dávala zde v zimě dva koncerty, v nichžto se skladby Beethovenovy, Mendelssohnovy, Schubertovy, Schumannovy, Gluckovy, Wagnerovy atd. provozovaly. Výsledek koncertů byl velmi příznivý. Mimo to uspůsobil p. S m e t a n a svůj vlastní koncert, v němž Mozartovu fantasií C-moll, Lisztovu „Lucia fantasií“ a píseň od Schuberta od něho transcribovanou přednášel. Dříve, než pan Smetana Gothenburg opustil, by se v Praze až do podzimka zdržel, odbýval se svými žáky veřejnou zkoušku. Po generalní zkoušce držel jeden oud jednoty na ředitele Smetanu vřelou řeč a podal mu ve jmenu všech jeho žáků a ctitelů drahocennou stříbrnou taktovku. Dlužno také podotknouti, že pan Smetana ve spolku s p. Čapkem a Meissnerem šest abonnementních soirée pro komorní hudbu uspořádal, v nichž se mimo jiné také trio od Rubinsteina, pak od Schumanna a trio od Smetany přednášelo. V prosinci r. 1858 slyšeli jsme tu novinku a sice „Missa solennis“ (slavnostní mši) od Čapka, od ředitele vojenské hudby. Je to pěkné, ušlechtilé dílo, které z části na maniru Spohrova upomíná. Pan Čapek je Čech, a žák Pražského konservatoria.

L o n d ý n. Slavný virtuos na housle, J o a c h i m, uspůsobil zde dne 4. t. m. s Riesem, Wabbem a Piattim, Beethovenovské kvartetní soirée, ku kterémuž se zdejší hudebně vzdělané obecenstvo hojně sešlo. Výsledek byl skvělý. Slečna M ö s n e r o v a, virtuoska na harfu, vystoupí tu ponejprv dne 9. t. m. v koncertě Pauera.

N o v ý Y o r k. Wagnerův „Tannhäuser“ dával se tu již mnohokrát a obecenstvo bere hojněho účastenství na této operě.

P a ř í ž. Dne 2. května shromáždili se všichni zdejší houslisté do sálu Pleylova, by se nestoru všech houslistů, Alexandru Boucheru v koncertě obdivovali. Když Boucher (Bušé) v dvorním koncertu ve Vídni hrál, setkal se tam s Rossinim. Rossini byv tázán, jaký rozdíl je mezi Paganinim a Boucherem, pravil: První vzbuzuje úžasu svými těžkostmi, tento nedá je viděti. Ještě nyní jsou Bouchery housle tak hovořivé, jako druhdy, i dosahuje svým přednesem ještě hluboké sympathie a svými bravourami velkého podivení.

(S.) P e t r o h r a d. Filharmonická společnost uspořádala v letošní šestinedělní koncertní saisoně dva koncerty, z nichžto první hojně, druhý však slabě navštíven byl. Z cizích virtuosů slyšeli jsme tu pana Ferdinanda L a u b a, jenž bez odporu palmy zde dosáhl. Pan Ferd. Laub, jenž v Petrohradě 3 veřejné koncerty ve velkém divadle a 4 kvartetní zábavy v jednom paláci s nejskvělejšími výsledky uspořádal, byl také devětkrát k císařskému dvoru povolán, by svou mistrnou hrou císařskou rodinu oblažil. Pan Ferd. Laub obdržel od J. M. ovdovělé císařovny a nynější carevny dva drahocenné prsteny: první se smaragdem a druhý s rubínem, které diamanty obroubeny jsou. Jak doslycháme, odebere se Laub na přes rok opět do Rus. — Charles W e h l e,

Pražan, který zde v koncertě vystoupil, došel pochvaly, ačkoliv koncert jeho z malé návštěvy se těšiti mohl. Hrál na piano toliko své skladby, které co do vnitřního obsahu k salonním komposicím přičísti dlužno. Jeho hra je správná a čistá. Poslední host byl Henry H e r z, hudebník minulosti, jenž si to však s přítomností ještě nezkažil. Slyšeli jsme od něho ladný koncert, pak jeho koníčky „La violette a prés aux clercs,“ ku kterýmto pochoutce pro uši se maminky a babičky sešly, by se na svá mladistvá leta upamatovaly. Z domácích virtuosů slyšeli jsme Antonína K o n t s k é h o, a obdivovali jsme se jeho velké obratnosti; pak Apol. K o n t s k é h o, jehož cituplný přednes velké pochvaly došel. Dále okouznil nás p. C i a r d i svou výtečnou hrou na flétnu a náš R u b i n š t e i n, jenž se v koncertech svých co nadaný virtuos a skladatel osvědčil.

(M.) Ž e n e v a. Letošní koncertní saisona byla velmi živá. Z koncertů vynikal hlavně koncert Ratzenbergra, žáka Lisztova a Prokeše Čecha, který už několik let co učitel hudby v jednom zdejším ústavě účinkuje. Na leto odebere se týž umělec na cesty a bude koncertovat. — Na zimu dostavena bude zde krásná budova — nové konservatorium — na něž bankér Bartholony 1 milion franků daroval a v únoru ústav ten se otevře.

V y z n a m e n á n í. Pan Mateo Salvi, ředitel akademického zpěváckého ústavu došel vyznamenání, že za dílo „Die Gesangskunst in praktischen Uebungen“ od J. M. císaře zlatou medaili pro umění a vědy obdržel. — Pan Lud. Spohr obdržel při svém pobytí v Meiningách od vévody comthurský kříž.

Směs,

H u d e b n í k a m e n y. Mineralogie poskytuje nám rozličné druhy kamenů, které tu zvláštnost mají, že tón neb ozvěnu vydávají. Červená žula z Theb v Egyptě má podobné vlastnosti a jelikož jí starí Egypťané co hlavní stavivo k budovám užívali, dá se snad pověst o znicích mramorových sloupech na tuto vlastnost kamenů přenesti. Žulové skály na břehách Orinoka vyluzují takové tóny, že divochové je za účinek vyšší kouzelné moci považují a obdivují; také missionáři nazývají tyto skály — hudebními skálami. Jistý Anglický přírodopysk vypravuje o balvanech čedičových v Brasílii, kteréžto jasné zvuky vydávají jakmile, se na ně uderí. Číňané užívají těchto znicích čedičových kamenů k zhotovování hudebních nástrojů. V Keswiku zhotovil jistý umělec kamennou harmoniku, která ze samých plošek sestávala a na nížto se rozličné hudební kousky provozovati mohly.

A e s t h e t i c k ý v ý z n a m t ó n i n y G - d u r. V tónině této leží všechno venkovského idyllického, poklidná a uspokojená vášeň, vřelý dík za upřímné přátelství a věrnou lásku, slovem: těmito zvuky dá se jemné a poklidné hnutí srdce trefně vyjádřit. Lze však litovati, že skladatelé tóniny G-dur pro zdánlivou lehkost za nynějších časů málo užívají. Příkladů o účinku této tóniny netřeba uváděti, nacházejí se ve všech starších skladbách, zvláště pak stůj zde za příklad mohutný sbor z

Rombergovy skladby „Zvon“ takto počínající: Tisíc pilných rukou se hýbá.

Aesthetický význam tóniny G-moll. Tónina tato, praví Schilling, hodí se výborně k vyjádření trpkých citů, ze zvuků těchto mluví mrzutost, nelibost, trhání na nepodařeném plánu, je to tón nevrleho hlodání na zubadlu, tón zášti a nevole, obžalování sebe samého, kolísání se mezi chtěním a zanecháním, tón boje mezi úmyslem a rozjímáním. Proto také moduluje tak ráda do tóniny Es a B-dur, k zvukům lásky, a naděje jako na př. v obou recitativích „Nebesa! sním čili bdím?“ a „Poslyš mne, proč prcháš?“ v Mozartově operě „Così fan tutte“ (1. a 2. jednání), v nichžto tónina G-moll všude co hlavní tónina zaznívá.

Aesthetický význam tóniny Gis-moll. Ze stanoviska aesthetického považuje Schilling tóninu tuto za mrzzouta, jejími zvuky kvílí až k udušení stísněné srdce, je to úpění, které užitím podvojného křížku (Doppelkreuz) hlubokými vzdechy si ulehčuje. Těžký boj leží v harmoniích těchto, slovem vše, co s největší tíží pronikne, jest barvou tóniny Gis-moll. Není tedy divu, že ji skladatelé velmi zřídka užívají.

Hudba Turků. Ačkoliv kníže Kantemir u Turků noty zavedl, navrátili se přec Turci ke svým starým zvykům, všechno bez not hráli. Ostatně neprovozují hudbu bez pravidel. Sultan, paša a velkovezír drží četné bandy hudebníků, které se při slavnostech slyšeli dávají. Hlavní zvláštnost turecké hudby je nedostatek harmonie, neboť všechny hrají v unisonu, někteří ve vysoké, druzí v nízké oktávě. Je nepravdivé, že by se vznešení Turci hudbě učiti nechtěli, avšak veřejně nevystupují. Ostatně mají Turci svou hudbu od Persanů. Hudba je zvláštním zálibením Turků. Jejich vojenská hudba je nejdivočejší. Ohromné bubny, na něžto se paličkami udeřuje, slučují svůj temný zvuk s jasným a pronikavým zvukem malých bubínků, jež klarinetty a trompetami sprovázejí. Poslední nástroje se obyčejně přefukují, aby hluk tím neshodnější byl. Třemi strunami potažené housle, viola d'amore (milostné housle) již od cizinců přijali, dervišova flétna, kteráž jemněji zní, než naše příční flétna, tambour, (druh to lauten) s dlouhým krkem a s kovovými strunami, šalmaj aneb Panova flétna a buben s cinkadly, jenž k známkování taktu slouží — toť jsou nástroje tureckého orchestru. Musikanti sedí na patách hrajíce bez not a se silným zvukem rozličné melodie v jednozvuku, společnost poslouchá s hlubokým mlčením hudbu tuto, kouří a pije opium.

V minulé saisoně 1858—1859 dávalo se na 126 italských divadlech úhrnem 132 oper (z nichžto 21 nových) a sice od 54 skladatelův (49 žijících a 5 již mrt-

vých). Ze všech komponistův obdržel Verdi co do počtu první místo; anť jeho díla na 93 divadlech provozována byla. Po něm květl nejvíce Donizetti (na 67 divadlech), Bellini (36), Rossini (26), Pacini (22), Mercadante a Ricci (každý na 17 divadlech), Petrella (12), Meyerbeer (11), Fioravanti (8), Ferrari (7), Rossi, Apolloni de Giosa (každý na 5), Petrotti (4), Mozart, Auber a Battista (každý na 3), Villanis, Nicolai, Peri, Cortesi a Flotow (každý na 2), ostatních 26 skladatelův udrželo se toliko na jednom Trovatore (na 35 divadlech), Troviata (32), Ernani (23), Rigoletto (22), Lazebník Sevillský (22), Nabuco (14), Lucrezia Borgia (13), Sonnambula a Norma (každá na 12), Linda, Lucia a Giuramento (každá na 11 divadlech.)

Oprava. V předešlém čísle zůstalo v článku „O vyučování na piano“ nedopatřením několik vad. Na stránce 106, řádka 23 ze zhora, místo cis-c, eis-c. Na té samé stránce, řádek 35 má býti místo eces-c, eses-c, pak místo e-ciscis, e-cisis. Na stránce 107, řádka 5 zhora nachází se místo slova změňováním, chybné zmenšování. Na stránce 108 bylo omylem vynecháno toto poznamenání: „Mimo to tvoří se ještě několik jiných nejasných tónů, které se spíše podobají jakémusi šumění.“ Konečné dodatí dlužno, že od řádku 14 na straně 106 až dolů do řádku 36 byly vesměs všechny písmena intervalu obráceně vytisknuty, což však si laskavý čtenář sám opravití dovede.

Dur a moll.

(Benda). Benda bydlel dlouhý čas v jednom pokoji avšak nemaje dosti prostory, odstěhoval se do jiné ulice. Ubíraje se jednoho večera domů, přišel, v myšlenkách jsa hluboce pohřížen, k předešlému bytu, a našed náhodou nezamknuté dvéře, vkročil tam a položil se bez okolku do postele. Nějakou chvíli na to přijde majitel pokoje a diví se nad míru, vida v posteli své muže cizího. Benda se cítil uražena, že ho neznámý ze spánku probudil, i dá se s ním do živé hádky. Majitel pokoje přesvědčiv Bendu o jeho omylu, dal se do smíchu, a dovedl slavného skladatele domů.

Listárna. Panu R. v Táboře. Zprávy z venkova o hudbě kostelní nám budou vždy vítány. — P. L. v Rjece. Nezapomínejte na nás. — P. K. v Chrudími. Nynější notová příloha bude obsahovat kus pro piano „Toccata od Kavána, pak příští, praeludium od Frimla a fugu na hymnu od A. Hniličky.

Na druhý týden rozeslána bude celoročním pánům předplatitelům přámie k „Daliboru“ obsahující podobiznu „Jos. Slavíka.“ Při této příležitosti podotýkáme, že každý předplatitel, jenž všechna 4. čtvrtletí „Dalibora“ jednotlivě (t. j. po sobě) odebere, poslední čtvrtletí odbíraje, přámii obdrží. Notová příloha, která následkem velkého ažia z Lipska do Vídně k rytí se zaslala, nepřišla nám dosud a bude přiložena k číslu 16.